

Žvejiškai apie žvejus, marias ir jūros paslaptis

Valentina Žigienė,
projekto vadovė

„Vėns įspūdingas milžins gyven į Dravarnas kiem. Ans liubija žmonėms visokius darbus padaryt. Kokius darbus padaryt? Šis, žūrėkit: mariose kil storms ir jau skėst šiporuks su sava sėpuku (žvejas su savo laivėliu). Mīžins sava didelėm kojom įėj į marias, pasiēm, pastatė ant žemės ir jau nelaimės nēr“. Šį padavimą apie Drevernos milžiną šišioniškai arba, mūšiskai tariant, lietuvinišką tarmę pasakojo Virgina Asnauskienė, Salake viešėjusi su savo folkloro ansambliu „Žvejytės“.

Salako bendruomenė „Sakalas“ įgyvendino projektą „Nuomarių iki marių: nuo jūrų muziejaus iki jūrų muziejaus“. Projektas sumanytas siekiant įvairiapusiai atgaivinti turtingą žvejišką paveldą Salake ir užmegzti bendradarbiavimą su šioje srityje daug patirties turinčiu, istoriškai ir geografiškai panašiu Klaipėdos rajono miesteliu Dreverna bei jo bendruomenė, taip pat su Lietuvos jūrų muziejaus laivybos istorijos specialistais.

Apie žvejišką šventę kalbėta seniai, nes šeštas pagal dydį Lietuvos ežeras Luodis nuo senų senovės iki šių dienų maitino ir maitina žmones, Salake vykdyta verslinė žvejyba ir netgi veikė tinklų mezzimo dirbtuvės. Čia būta gilių ir stiprių žvejiškų tradicijų, kurios šiandien beveik pamirštos. Jos dar saugomos Gražutės regioninio parko lankytojų centre parengtoje ekspozicijoje ir Salako kraštotyriminės, garsios jūrinės kolekcijos savininkės Vidos Žilinskienės užrašytuose pasakojimuose. Beje, džiugu, kad V. Žilinskienės žvejiškus surinktus pasakojimus, taip pat ir žvejiškos tematikos dainas į savo programą įtraukė Zarasų rajono savivaldybės kultūros centro folkloro ansamblis „Seluona“, vadovaujamas Dianos Skvarčinskaitės.

O dabar apie Salako žvejišką šventę ir projektą nuo pradžių. Viskas prasidėjo rugpjūčio 9 d. ankstu

Susitiko dveji Jūrų muziejų vadovai

rytą. Jau 6 valandą pirmieji žvejai Luodžio ežeru laivus pradėjo plukdyti į Salako poilsiavietę. Iš jos 8 valandą buvo duotas startas, o iki jo pažintis. Varžytuvėse panoro dalyvauti 8 žvejai. Keturi jų buvo mūsų krašto, beje, – dvi moterys. Kiti – netikėti svečiai: du vilniečiai, vienas kėdainietis ir vienas klaipėdiecis. Po keturių valandų skaičiuoti rezultatai. Paaiškėjo, kad tūdien ežeras nebuvo dosnus, tačiau pagauta lydekų, smulkesnių žuvelių, būta ir tuščių grįžusiųjų. Visgi dalyvių nuotaika nuo to neprastėjo, o ir prizais apdalinėti visi, nes paguodos prizai įteikti dėl motyvo kitais metais sugrįžti ir vėl varžytis.

Popietę projekto veiksmas persikėlė į Gražutės regioninio parko lankytojų centro konferencijų salę. Čia paskaitą apie senąsias Kuršmarių burvaltes ir žvejybos būdus skaitė Lietuvos jūrų muziejaus direktorės pavaduotojas-vyriausiasis rinkinių kuratorius, kurėno „SūD.I“ kapitonas Romualdas Adomavičius. Svečias papasakojo apie savo plukdomą laivą, taip pat apie kitas medines burvaltes, kurių Pamario krašte sparčiai daugėja. Supažindino su ypatingomis technologijomis. Pavyzdžiui, ilgos ažuolinės lentos bortams buvo lenkiamos virš ugnies, jas savotiškai šutinant. Laivo dugnui buvo naudojamos tik pušinės

lentos, o šonams – tik ažuolinės. R. Adomavičius, ruošdamasis paskaitai, pasidomėjo ir Salako žvejiškoms tradicijoms, kokių valčių čia būta, kaip žvejota. Svečias neatmetė galimybės ir Salakui turėti savo burvaltę, nes tokio laivo ištakų jis aptikęs.

Antrąją paskaitą skaitė jau minėta viešnia folkloro ansamblio „Žvejytės“ vadovė Virgina Asnauskienė. Paskaita paskaitai nelygi. Veikiausiai niekas nesiūkėjo paskaitos šišioniškų tarmė. Nežinia, ar visi viską tiksliai suprato, tačiau tikrai buvo links-

nė. Visiems susirinkusiems merė pateikė smagią staigmeną – kalbėjo tik žemaitiškai. Todėl aukštaičių krašte įvyko tikri kultūriniai mainai. Konferencijos dalyvius pasveikino ir Salako seniūnas Renius Kisielius.

Dar vienas labai svarbus projekto akcentas Vidos Žilinskienės jūrų muziejaus apsilankymas su pačia šeimininke. Netrukus 99-ąją sukaktį pasitiksianti muziejaus įkūrėja aprodė kolekciją, papasakojo apie retesnius, ir ne vien, eksponatus, svečiams palikdama neišdildomą įspūdį

muziejaus kiemelį. Čia siausta iki soties. V. Asnauskienės vadovaujamos „Žvejytės“ parodė savo programą į „Žvejus eisiu“, įtraukdamos visas, kas norėjo sukti ratelius, sukts polkos ar valso ritmą, drauge dainuoti, mokyti šišioniškų žodžių. Mainingas Zarasų „Seluona“ su vadove Diana Skvarčinskaitė atliko savo žvejišką programą, parengtą pagal V. Žilinskienės užrašytus pasakojimus. Salako kolektyvai vaikų folkloro ansamblis „Saulala“ ir tradicinė kaimo kapela „Vaiavoras“, vadovaujami Danguolės Kersielienės uoliai ir smagiai mokėsi, mintijo, ką ateityje galėtų panašaus nuveikti, o pabaigoje dar „Žvejų polką“ sugrojo.

Projektas finansuotas LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos lėšomis. Organizatorius – Salako bendruomenė „Sakalas“, vykdytojai – Aukštaitijos saugomų teritorijų Gražutės regioninio parko grupė, Švietėjo Antano Poderio paramos fondas, partneriai – Zarasų rajono savivaldybės kultūros centras. Projekto rėmėjai – verslininkas Remigijus Juodka, Arturo Činiko žmonė, Dalius Gimžauskas. Zuklės reikmenų parduotuvės Ža-

Dovana Drevernos folkloro ansambliui „Žvejytės“ – ansamblio vadovė Virgina Asnauskienė ir Zarasų r. sav. merė N. Guobienė

ma. O kalbėta apie „Žvejytę“ įsitraukimą į turistinę-educacinę programą „Žuvis keliu“. Anot V. Asnauskienės, jai dar teko bendrauti su garsiausio Pamario krašto laivadirbio Jono Gižo dukterimi Ieva. Jau tada supratusi, kad Dreverna turi išskirtinį palikimą, kurį reikia saugoti ir puoselėti. Tad pradėta rinkti pasakojimus, dainas, šokius, imta mokyti šišioniškų tarmės. Taip pamažėle ir susidėjo programa „Į žvejus eisiu“, kuri turistams pristatoma jau aštuonerius metus. Plačiau apie „Žuvis keliu“ pasakojimo Gargždų turizmo informacijos centro Drevernos filialo vadovė Gintarė Atkočiūnė.

Garbius svečius pasveikino, ir apdovanojo Zarasų rajono savivaldybės merė Nijolė Guobie-

Mokomės šokti

ir ilgai trukusius pokalbius apie amžių ir sukauptą kolekciją.

Vakare veiksmas persikėlė į Antano Poderio memorialinio

rasų „Meškerinė“, Utenos „Fis-hmaster“, Žilvino Stuko žmonė „Žuklės reikmenys“ ir Jono Trinkūno žmonė.